

Motion till riksdagen 2020/21:3865

av **Ali Esbati m.fl. (V)**

med anledning av skr. 2020/21:92 En god arbetsmiljö för framtiden – regeringens arbetsmiljöstrategi 2021–2025

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen årligen i budgetpropositionen bör redogöra för vilka åtgärder man vidtar för att människor ska kunna arbeta längre och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör tillsätta en utredning med uppdrag att tydliggöra arbetsmiljöansvaret inom den s.k. gigeekonomin och tillkännager detta för regeringen.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen presenterar regeringen sin arbetsmiljöstrategi för 2021–2025. Arbetsmiljöstrategin anger regeringens långsiktiga politiska inriktning för området under de kommande fem åren. I skrivelsen presenteras hur strategin styr mot uppsatta mål, genomförande av strategin samt hur den ska följas upp. Myndigheterna på arbetsmiljöområdet får i uppdrag att ta fram åtgärdsplaner, vilket ger dem en mer framträdande och tydligare roll att stödja genomförandet av arbetsmiljöstrategin. Regeringen kommer att fortsätta ha ett forum för dialog med arbetsmarknadens parter. Det övergripande målet för arbetsmiljöstrategin är det av riksdagen beslutade målet för arbetslivspolitikerna om goda arbetsvillkor och möjlighet till utveckling i arbetet för både kvinnor och män (prop. 2011/12:1 utg.omr. 14 avsnitt 4.3, bet. 2011/12:AU2, rskr. 2011/12:88) samt regeringens mål om en arbetsmiljö som förebygger ohälsa och olycksfall, som motverkar att människor utestängs från arbetet, som tar hänsyn till människors olika förutsättningar och som bidrar till utveckling av både individer och verksamheter (prop. 2020/21:1 utg.omr. 14 avsnitt 5.1). Delmålen för arbetsmiljöstrategin är följande:

- Ett hållbart arbetsliv – alla ska kunna, orka och vilja jobba ett helt arbetsliv.

- Ett hälsosamt arbetsliv – arbetslivet ska bidra till utveckling och välbefinnande.
- Ett tryggt arbetsliv – ingen ska riskera liv eller hälsa på grund av jobbet.
- En arbetsmarknad utan brott och fusk – en bristfällig arbetsmiljö ska aldrig vara ett konkurrensmedel.

Vänsterpartiets ståndpunkt

Alla människor har rätt att arbeta i en trygg och säker arbetsmiljö som ger yrkesmässig och personlig utveckling – en arbetsmiljö som gör det möjligt att avsluta sitt yrkesliv med bibehållen fysisk och psykisk hälsa. I dag finns det stora brister i arbetsmiljön på svensk arbetsmarknad och många aspekter av arbetsmiljön har försämrats över tid. För att åtgärda bristerna och vända den negativa utvecklingen krävs dels tydliga mål, dels en tydlig beskrivning av hur dessa mål ska uppnås och följas upp. Vänsterpartiet anser att regeringens arbetsmiljöstrategi för 2021–2025 till stora delar uppfyller dessa krav. Vi har dock ett antal synpunkter på skrivelsens innehåll. I det följande redogör vi för våra synpunkter på skrivelsens olika delar.

Avsnitt 1 En god arbetsmiljö för framtiden

I avsnittet hävdar regeringen att man gjort betydande ambitionshöjningar på arbetslivsområdet under de senaste åren. Vidare hävdar regeringen att betydande resursökningar under de senaste åren har lett till att Arbetsmiljöverket under 2019 genomförde nästan 10 000 fler inspektioner jämfört med 2016 (skr. 2020/21:92, s. 4).

Det stämmer förvisso att regeringen tillfört mer resurser till Arbetsmiljöverket de senaste åren efter alliansregeringens kraftiga nedskärningar. Samtidigt har detta, som Vänsterpartiet återkommande och i olika sammanhang har påpekat, inte kunnat reparera skadorna från nedskärningsåren och ta höjd för nya behov. Arbetets granskning visar t.ex. att Sverige har en betydligt mindre statlig arbetsmiljöbudget och färre antal inspektörer än våra grannländer, sett till antalet sysselsatta. Sverige lever därmed inte upp till ILO:s krav om att det bör finnas en inspektör per 10 000 arbetstagare (Arbetet 2021-01-27). Om regeringen satsade mer resurser på Arbetsmiljöverket skulle fler inspektörer kunna anställas, specialkompetens inom skilda områden bevaras och utvecklas och fler inspektioner genomföras. Vänsterpartiet har länge lyft vikten av att avsätta mer resurser till Arbetsmiljöverket. I vår budgetmotion för 2021, utgiftsområde 14, avsätter vi betydligt mer än regeringen (bet. 2020/21:AU2). Vi förutsätter att den ambitionshöjning som regeringens arbetsmiljöstrategi innebär följs av höjda anslag till Arbetsmiljöverket i linje med Vänsterpartiets förslag.

I avsnittet framhåller regeringen vidare att vi i genomsnitt lever längre i Sverige, vilket ställer höga krav på vår välfärd och att vi därmed behöver arbeta längre och att pensionsåldern successivt kommer att behöva höjas. Regeringen konstaterar dock att det finns utmaningar för grupper som redan i dag har svårt att arbeta fram till dagens pensionsålder på grund av ett alltför slitsamt arbetsliv, sjukdom eller funktionsnedsättning. Då är, enligt regeringen, en god arbetsmiljö och trygghet viktigt för att människor ska kunna stanna i arbete (skr. 2020/21:92, s. 4).

Vänsterpartiet kan konstatera att den höjning av pensionsåldern som genomfördes i januari 2020, då den lägsta åldern för att ta ut allmän pension höjdes från 61 till 62 år,

hittills inte har följts av några åtgärder som gör det möjligt att jobba längre, såsom förbättringar i arbetsmiljö och rehabilitering, en bra företagshälsovård och bättre möjligheter att vidareutbilda sig sent i livet. När beslutet togs om att höja pensionsåldern bildades ett råd med representanter för arbetsmarknadens parter. Där skulle man diskutera med politikerna vad som behövde göras för att förbättra arbetsmiljön och göra ett förlängt arbetsliv möjligt. Facken har, inom ramen för rådet, föreslagit att regeringen varje år i budgetpropositionen ska redogöra för vilka åtgärder man jobbar med för att människor ska kunna arbeta längre (Kommunalarbetaren 2020-10-14). Vänsterpartiet anser att det är ett bra förslag.

Regeringen bör i budgetpropositionen årligen redogöra för vilka åtgärder man arbetar med för att människor ska kunna arbeta längre. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Avsnitt 3.2 Arbetslivets utveckling skapar nya utmaningar

I avsnittet konstaterar regeringen att den tekniska utvecklingen gör det möjligt att förmedla tjänster på nya sätt genom digitala verktyg, såsom plattformar, vilket kan påverka hur arbetet organiseras. Regeringen framhåller att det ska råda förutsägbara och trygga förhållanden även i ett arbetsliv i förändring. Alla som arbetar i Sverige ska ha en god och säker arbetsmiljö. I situationer då tjänster förmedlas genom nya digitala verktyg bör det inte finnas några oklarheter i arbetsmiljöansvaret. På samma sätt bör det inte finnas några oklarheter vad gäller ansvarsfördelningen mellan olika aktörer när arbetsgivaren inte råder över arbetsplatsen. Arbetsmiljöarbetet behöver utvecklas för att möta nya förutsättningar, och Arbetsmiljöverket behöver rätt förutsättningar för att utföra sitt tillsynsuppdrag. Den aktör som i praktiken har störst möjlighet att påverka arbetsmiljöförutsättningarna för den som utför arbetet bör vara den som har ansvar för arbetsmiljön. Den aktören kan t.ex. ha rådighet över platsen där arbetet utförs eller på annat sätt ha rådighet över avgörande moment som kan påverka arbetsmiljön. Ansvarsförhållandena bör tydliggöras och förutsättningarna för ett sådant rådighetsansvar ses över (skr. 2020/21:92, s. 11).

Vänsterpartiet välkomnar att regeringen uppmärksammar de problem som den s.k. gigeekonomin innebär för de personer som utför arbetet. Arbetsmiljön är ofta bristfällig samtidigt som arbetstempot ofta är mycket högt. Eftersom gigjobbarna inte betraktas som arbetstagare i traditionell mening kan gigföretagen komma undan arbetsmiljöansvaret. Vi ser därmed positivt på att regeringen avser att tydliggöra arbetsmiljöansvaret inom denna sektor. Vi kan dock konstatera att regeringen inte är tydlig med hur och när detta ska ske. Arbetsmiljöproblemen inom gigeekonomin är omfattande och akuta. Enligt vår mening bör därför en utredning tillsättas skyndsamt.

Regeringen bör skyndsamt tillsätta en utredning med uppdrag att tydliggöra arbetsmiljöansvaret inom den s.k. gigeekonomin. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Avsnitt 3.3 God arbetsmiljö och möjlighet till kompetensutveckling är avgörande för att säkerställa kompetensförsörjningen

I avsnittet konstaterar regeringen att andelen tillfälligt anställda legat på en för hög nivå över en längre tidsperiod och att det finns ett samband mellan otrygga anställningar och brister i arbetsmiljön. Personer med osäkra anställningar saknar ofta den trygghet som krävs för att våga påtala arbetsmiljöbrister. Av rädsla för att förlora jobbet tvingas man acceptera en dålig arbetsmiljö. Personer med tidsbegränsade anställningar har även en högre sjuknärvaro än tillsvidareanställda, dels för att de inte har råd att vara sjuka, dels för att inte uppfattas som lata och därmed gå miste om fortsatt arbete. Enligt regeringen går därmed arbetet för en förbättrad arbetsmiljö hand i hand med arbetstagares arbetsvillkor och trygghet i stort. Regeringen framhåller i sammanhanget att man har påbörjat arbetet med att genomföra parternas principöverenskommelse som bl.a. innehåller ändringar i regleringen av anställning till lägre sysselsättningsgrad, bestämmelser om visstidsanställning samt heltid som norm (skr. 2020/21:92, s. 13).

Vänsterpartiet delar regeringens uppfattning att arbetet för en förbättrad arbetsmiljö hänger ihop med arbetet för förbättrade arbetsvillkor och trygghet i stort. Vi har därför länge krävt att de otrygga anställningarna ska begränsas och anställningstryggheten ska stärkas. Vi vill bl.a. avskaffa allmän visstidsanställning, förbjuda hyvling och införa en maxgräns för tidsbegränsade anställningar (mot. 2020/21:176). Med våra förslag skulle arbetsvillkoren förbättras och tryggheten på arbetsmarknaden öka – en förutsättning för att kunna förbättra arbetsmiljön. Parternas principöverenskommelse, som tvingats fram av januaripartierna under hot om lagstiftning, åstadkommer inte detta. För att minska andelen otrygga anställningar och skapa större trygghet på arbetsmarknaden krävs andra lösningar än de som föreslås i parternas överenskommelse.

Avsnitt 4.1 Att skapa friska arbetsplatser kan bidra till såväl hälsa som lönsamhet

I avsnittet konstaterar regeringen att arbetsmiljöaspekter som är gynnsamma ur hälso-synpunkt behöver komma mer i fokus och att arbetet med friska arbetsplatser behöver prioriteras. Enligt regeringen kan företagshälsovården bidra i arbetet med att skapa friska arbetsplatser. Det förutsätter, enligt regeringen, en företagshälsovård med god kompetensförsörjning, hög kvalitet och ett ändamålsenligt regelverk. Enligt regeringen behöver arbetsgivaren säkerställa tillgången till företagshälsovård eller annan expert-hjälp (skr. 2020/21:92, s. 15).

Vänsterpartiet ser positivt på att regeringen lyfter fram företagshälsovårdens roll för att skapa friska arbetsplatser. Enligt vår mening är dock regeringen alltför vag kring hur detta ska gå till. Trots en relativt tydlig lagstiftning har i dag allt färre arbetstagare, drygt 60 procent, tillgång till företagshälsovård på sin arbetsplats. För att fler arbetstagare ska få tillgång till företagshälsovård behöver lagstiftningen ses över. Vänsterpartiet anser att alla arbetstagare ska ha tillgång till en kvalitetssäkrad företagshälsovård med branschkunskap som arbetar med strategiskt förebyggande arbetsmiljöarbete. Det är dels en rättvisefråga, dels en förutsättning för att fler människor ska orka arbeta fram till 65 år eller längre. Vi har därför föreslagit att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att, i samverkan med arbetsmarknadens parter, ta fram förslag på hur en

lagstiftad, obligatorisk, effektiv, kvalitetssäkrad och branschkunlig företagshälsovård som omfattar alla arbetstagare kan skapas (mot. 2020/21:735).

Avsnitt 4.2 Det systematiska arbetsmiljöarbetet är grunden till en god arbetsmiljö

I avsnittet framhåller regeringen att det måste finnas förutsättningar för alla arbetsgivare att göra rätt oavsett arbetsplatsens storlek. Minskad administration och regelbörda är, enligt regeringen, viktigt för konkurrenskraft, tillväxt och sysselsättning i svenska företag. Arbetet med att förenkla för företag är därmed angeläget. Regler ska därför utformas på ett tydligt och enkelt sätt. Regeringen framhåller att Arbetsmiljöverket har i uppgift att ta fram och tillhandahålla behovsanpassad, lättillgänglig och kvalificerad information inom sitt ansvarsområde, där de små och medelstora företagens behov särskilt ska beaktas (skr. 2020/21:92, s. 16).

Vänsterpartiet noterar att regeringen i denna del av strategin har hörsammat Svenskt Näringslivs krav på råd, stöd och regelförenklningar med fokus på små och medelstora företag (Arbetsvärlden 2020-10-19). Vi delar regeringens uppfattning att det behövs åtgärder som förbättrar förutsättningarna för alla arbetsgivare, oavsett arbetsplatsens storlek, att skapa en god arbetsmiljö för sina anställda. Det finns dock en risk att regler som utformas på ett ”enkelt sätt” i stället försämrar möjligheterna att bedriva ett bra arbetsmiljöarbete. I sammanhanget kan vi konstatera att Arbetsmiljöverkets förslag till ny regelstruktur, som syftar till att ”förenkla och förtydliga” regelverket, har fått kraftig kritik från såväl fack som arbetsgivare. Förslaget kritiseras för att vara otydligt och svårläst, vilket leder till ett oönskat tolkningsutrymme. För att undvika detta bör parterna framöver involveras på ett bättre sätt i Arbetsmiljöverkets arbete med att utforma regler för arbetsmiljöarbetet.

Avsnitt 4.3 För ett välfungerande arbetsmiljöarbete är det avgörande med fungerande samverkan

I avsnittet konstaterar regeringen att skyddsombuden spelar en central roll i arbetsmiljöarbetet och att det är angeläget att skyddsombuden får den utbildning som krävs för att kunna genomföra sitt uppdrag (skr. 2020/21:92, s. 16). Vänsterpartiet delar regeringens uppfattning. Samtidigt kan vi konstatera att regeringens strategi saknar förslag som syftar till att stärka skyddsombudens roll och möjlighet till utbildning. Vänsterpartiet har vid upprepade tillfällen föreslagit stärkt utbildning för skyddsombud: dels att skyddsombudsutbildningens längd bör regleras i arbetsmiljölagen och uppgå till minst fem dagar, dels att det bör införas en lagstadgad rätt till vidareutbildning och fortbildning för skyddsombud motsvarande en dag per år (mot. 2020/21:735). Om regeringen är angelägen om att skyddsombuden ska få den utbildning de behöver bör regeringen rimligen återkomma med förslag i denna riktning.

I avsnittet lyfter regeringen även fram de regionala skyddsombudens viktiga roll i arbetsmiljöarbetet. Vänsterpartiet anser, i likhet med regeringspartierna, att de regionala skyddsombudens tillträdesrätt bör utökas så att de får rätt att verka på företag med kollektivavtal även om det tillfälligtvis inte finns någon medlem i den kollektivavtalsbärande arbetstagarorganisationen vid företaget (mot. 2020/21:735). Vi beklagar att högermajoriteten röstade nej till detta förslag när regeringens proposition

behandlades i riksdagen. Vi tar starkt avstånd från högerpartiernas ambition att förändra det nuvarande systemet med regionala skyddsombud. Vi förutsätter att regeringen värnar de regionala skyddsombudens roll i den fortsatta processen.

I avsnittet framhåller regeringen vidare att samverkan mellan arbetsmiljömyndigheterna och arbetsmarknadens parter behöver prioriteras och utvecklas för att ett gott arbetsmiljöarbete ska kunna bedrivas och för att regelverket ska utformas tydligt, enkelt och förståeligt (skr. 2020/21:92, s. 16–17). Vänsterpartiet delar regeringens uppfattning. Vi kan dock konstatera att parternas kritik mot Arbetsmiljöverkets förslag till ny regelstruktur (både vad gäller process och innehåll) visar att samverkan mellan Arbetsmiljöverket och arbetsmarknadens parter inte fungerar tillfredsställande. Vi förutsätter att regeringen vidtar lämpliga åtgärder för att förbättra samverkan mellan Arbetsmiljöverket och parterna.

Avsnitt 4.6 Kränkande särbehandling, trakasserier och mobbning får inte accepteras på en arbetsplats

I avsnittet konstaterar regeringen att trakasserier och sexuella trakasserier i arbetslivet är allvarliga problem. Regeringen framhåller att berättelserna från metoo-upproppet synliggjorde att diskriminering och sexuella trakasserier förekommer i många branscher och i alla delar av samhället. I Arbetsmiljöverkets arbetsmiljöundersökning 2019 uppgav närmare en av fyra unga kvinnor att de hade varit utsatta för sexuella trakasserier i arbetet (skr. 2020/21:92, s. 19).

Vänsterpartiet vill i sammanhanget framhålla att det finns ett tydligt samband mellan otrygga anställningar och risken att utsättas för våld, hot och sexuella trakasserier på arbetsplatsen. Otrygga anställningar skapar tysta arbetsplatser där få vågar säga ifrån. Januaripartiernas ambition att försämra arbetsrätten kommer att leda till ökad otrygghet. För att motverka sexuella trakasserier på arbetsplatsen krävs trygga anställningar. Vänsterpartiet anser även att det krävs ytterligare åtgärder för att motverka sexuella trakasserier i arbetslivet. En sådan åtgärd är att utöka Arbetsmiljöverkets inspektionsverksamhet med särskilt riktade insatser mot sexuella trakasserier i arbetslivet (mot. 2020/21:735).

Regeringen framhåller vidare att kränkande särbehandling och trakasserier inte får accepteras på en arbetsplats. Regeringen har därför tillsatt en utredning som ser över behovet av åtgärder för att säkerställa efterlevnad av bestämmelserna om aktiva åtgärder i diskrimineringslagen (dir. 2018:99) (skr. 2020/21:92, s. 19).

Vänsterpartiet välkomnar utredningen och ser fram emot att ta del av dess slutbetänkande. Vi menar dock att det krävs ytterligare åtgärder för att motverka kränkande särbehandling och trakasserier i arbetslivet. I arbetslivet är det parterna som bär huvudansvaret för antidiskrimineringsarbetet. För att antidiskrimineringsarbetet ska bli en självklar och integrerad del i respektive parts ansvarsområde krävs att lagstiftningen harmonierar med övrig arbetsrätt. Vidare måste den lagstiftning som gäller arbetslivet vara enkel att tillämpa ute på arbetsplatserna. De tre fackliga huvudorganisationerna LO, TCO och Saco förespråkar en separat lagstiftning för arbetsmarknadsområdet, framför allt för att det skulle tydliggöra att diskriminering är en arbetsrättslig fråga som lika självklart som annan lagstiftning som rör arbetslivet ska hanteras inom ramen för parternas ordning för samarbete och konfliktlösning. Vänsterpartiet har föreslagit att

regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att ta fram förslag på en separat lagstiftning gällande diskriminering i arbetslivet (mot. 2015/16:3367).

I avsnittet framhåller regeringen att det också är viktigt att lyfta frågan om mobbning i arbetslivet och att det motverkas. På arbetsplatser där det förekommer mobbning är det inte bara den mobbade som drabbas. Även andra anställda på arbetsplatsen mår ofta dåligt och har en högre sjukfrånvaro. Med ökad användning av digitala medier i arbetslivet har digitala kränkningar och nätmobbning blivit vanligare. Ingen ska behöva arbeta i en arbetsmiljö där kränkande särbehandling och trakasserier förekommer, varken digitalt eller på den fysiska arbetsplatsen. Regeringen ser ett behov av att frågan om mobbning i arbetslivet uppmärksammas och att åtgärder vidtas för att motverka förekomsten av mobbning på arbetsplatser (skr. 2020/21:92, s. 20).

Vänsterpartiet ser positivt på att regeringen lyfter frågan om mobbning i arbetslivet. Vi kan dock konstatera att regeringen inte presenterar några konkreta åtgärder. Vänsterpartiet har föreslagit att det bör tillsättas en utredning med uppdrag att ta fram förslag till en ny lag mot trakasserier i arbetslivet (mot. 2020/21:735). Vi förutsätter att regeringen tillsätter en sådan utredning om man menar allvar med att vilja motverka förekomsten av mobbning på arbetsplatser.

Avsnitt 5.1 Regeringen utvidgar sin nollvision mot dödsolyckor till att ingen ska dö till följd av arbete

I avsnittet framhåller regeringen att arbetet mot dödsolyckor i arbetslivet är en viktig prioritering för regeringen. Arbetet med berörda myndigheter, representanter för arbetsmarknadens parter och andra organisationer i de branscher som är värst drabbade av dödsolyckor ska därmed fortsätta. Enligt regeringen ska även statsrådets gemensamma arbete mot dödsolyckor i arbetslivet, som inleddes under föregående strategiperiod, fortsätta att utvecklas (skr. 2020/21:92, s. 20).

Vänsterpartiet ser positivt på att regeringen fortsätter sitt arbete mot dödsolyckor i arbetslivet och att det ses som en prioriterad fråga. Vi menar dock att en så allvarlig fråga kräver ytterligare åtgärder. Vi har därför föreslagit att det bör tillsättas en statlig kriskommission som tar ett helhetsgrepp kring dödsolyckor i arbetslivet och föreslår konkreta åtgärder för att vända utvecklingen. I en sådan kommission bör företrädare för fack, arbetsgivare och berörda myndigheter ingå (mot. 2020/21:735).

I samma avsnitt konstaterar regeringen vidare: ”Med kunskap och ett systematiskt arbetsmiljöarbete kan de allra flesta av dödsolyckorna förebyggas. Samverkan med skyddsombud är viktigt för att minska risken för allvarliga olyckor” (skr. 2020/21:92, s. 21). Vänsterpartiet vill i sammanhanget framhålla att många skyddsombud vittnar om att de utestängs från planering och riskbedömningar. Därmed riskerar allvarliga brister i arbetsmiljön att inte uppmärksammas och åtgärdas. Det ökar risken för tillbud och olyckor, i värsta fall med dödlig utgång. Vänsterpartiet ser mycket allvarligt på att skyddsombud hindras från att utföra sitt uppdrag. För att komma till rätta med problemet har Byggnads föreslagit att Arbetsmiljöverket ska kunna utdöma straffsanktioner om skyddsombud inte tillåts vara med vid riskbedömningen på det sätt lagen föreskriver. Rätten till eventuellt skadestånd till den fackliga organisationen ska kvarstå. Vänsterpartiet har lagt fram detta förslag till riksdagen (mot. 2020/21:735).

Avsnitt 6 En arbetsmarknad utan fusk och brott

I avsnittet konstaterar regeringen att arbetslivskriminalitet inte hör hemma på den svenska arbetsmarknaden. Regeringen fortsätter därför att prioritera arbetet mot arbetslivskriminalitet, bl.a. genom varaktig samverkan inom ramen för det myndighetsgemensamma arbetet mot fusk, regelöverträdelse och brottslighet i arbetslivet samt ett utökat genomförande av kontroller och förebyggande arbete (skr. 2020/21:92, s. 26).

Vänsterpartiet välkomnar regeringens arbete mot arbetslivskriminalitet. Vi anser dock att det myndighetsgemensamma arbetet bör utvecklas och fördjupas. Bland annat bör särskilda myndighetsgemensamma kontor, s.k. arbetslivskriminalitetscenter, inrättas enligt norsk förlaga. Vi har därför föreslagit att regeringen bör tillsätta en utredning som ser över möjligheterna att inrätta arbetslivskriminalitetscenter i syfte att stärka det myndighetsgemensamma arbetet mot den systematiska kriminaliteten på arbetsplatserna (mot. 2020/21:431).

Avsnitt 6.2 Arbetet mot arbetslivskriminalitet ska utvecklas genom fler kontroller och förebyggande arbete

I avsnittet konstaterar regeringen att det är viktigt att myndigheterna kan utbyta den information som krävs för en effektiv och ändamålsenlig kontrollverksamhet. Regeringen kommer därför att se över de behov av förändringar av regelverket om offentlighet och sekretess som kan krävas för att möjliggöra en förbättrad myndighets-samverkan (skr. 2020/21:92, s. 29).

Vänsterpartiet välkomnar regeringens ambitioner på detta område. Behovet av att förändra sekretessreglerna har lyfts av såväl LO som Skatteverket. Vi förutsätter att regeringen tillsätter en utredning skyndsamt och att frågan snabbutreds i enlighet med förslagen i Ds 2021:1. Reglerna behöver ändras i närtid för att möjliggöra en förbättrad myndighetssamverkan i arbetet mot arbetslivskriminalitet på svensk arbetsmarknad.

I avsnittet framhåller regeringen vidare att ett gott samarbete mellan Arbetsmiljöverket, Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten är viktigt för att effektivt kunna utreda allvarliga arbetsmiljöbrott. Regeringen hänvisar till en nyligen tillsatt utredning som ska se över regelverket om preskription av brott och straff, vilket också omfattar arbetsmiljöbrott (dir. 2020:91). I utredarens uppdrag ingår bl.a. att se över preskriptionstiderna och de olika straff som styr preskriptionstidernas längd samt att ta ställning till vilka brott som inte bör preskriberas (skr. 2020/21:92, s. 29).

Vänsterpartiet delar regeringens uppfattning i denna del men anser att det krävs ytterligare åtgärder för att mer effektivt kunna utreda allvarliga arbetsmiljöbrott. Dagens Arbetes granskning "Döden på jobbet" visar att det, efter en dödsolycka, tar i genomsnitt 1 000 dagar innan åtal väcks. Sedan kan det dröja över ett år innan domen faller (Dagens Arbete 2020-12-09). Det är helt oacceptabelt. Utredningstiderna behöver kortas och arbetsmiljömål behöver prioriteras mer inom rättsväsendet. Vi har därför föreslagit att rättsväsendets arbete med arbetsmiljöbrott behöver stärkas: dels bör polis och åklagare tilldelas mer resurser för detta ändamål, dels bör det anställas fler poliser, utredare och åklagare som arbetar specifikt med arbetsmiljöbrott (mot. 2020/21:735). Utöver detta finns det anledning att överväga ytterligare åtgärder.

Efter Dagens Arbetes granskning "Döden på jobbet" har en debatt uppstått om varför det tar så lång tid att utreda arbetsmiljöbrott i Sverige och vad som bör göras för att förändra detta. I de debattinlägg som gjorts av miljöåklagare Christer B Jarlås och

den norska domaren Rune Bård Hansen finns flera bra förslag kring hur Sverige ska bli bättre på att utreda arbetsmiljöbrott. Jarlås lyfter fram två förslag: dels att arbeta för en mer enhetlig lagstiftning för arbetsmiljön och att införa en arbetsmiljöbalk, dels att fundera på att införa ett striktare arbetsmiljöansvar för den som ytterst tjänar pengarna på arbetet som utförs (Dagens Arbete 2020-01-18). Bård Hansen beskriver hur man arbetar med arbetsmiljöbrott i Norge, vilket kan ses som förslag på förbättringar i Sverige: en egen arbetsmiljöbalk, ett strängare personligt ansvar för arbetsgivare och att den norska ekobrottsmyndigheten har en egen miljöbrottsavdelning som också inkluderar arbetsmiljölagen (Dagens Arbete 2020-02-04). Vi anser att de förslag som Jarlås och Bård Hansen lyfter är intressanta. Ett rimligt första steg är att tillsätta en utredning med uppdrag att se över hur lagstiftningen fungerar i dag och lämna förslag på hur lagstiftningen bör förändras för att dels korta ned utredningstiderna, dels skärpa arbetsgivarnas arbetsmiljöansvar.

Ali Esbati (V)

Ulla Andersson (V)

Tony Haddou (V)

Iлона Szatmari Waldau (V)

Lorena Delgado Varas (V)

Birger Lahti (V)

Ciczie Weidby (V)